

KUZEY DEFTERLERİ

Lâle Müldür (Aydın, 1956) Liseyi Robert Koleji'de bitirdi. Şiir bursu olarak Floransa'ya gitti. Türkiye'ye dönerek birer yıl ODTÜ Elektronik ve Ekonomi bölümlerine devam etti. 1977'de İngiltere'ye gitti: Manchester Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden lisansını, Essex Üniversitesi Edebiyat Sosyolojisi Bölümü'nden master derecesini aldı. 1983-1987 yılları arasında Brüksel'de yaşadı: Ressam Patrick Clays ile on iki yıl evli kaldı. 14 Aralık 2002'de beyin kanaması geçirdi, iki ay hastanede yattı.

İlk şiirleri 1980'de *Yazı* ve *Yeni İnsan* dergilerinde çıktı. *Gösteri*, *Defter*, *Şiir Atı*, *Oluşum*, *Mor Köpük*, *Yönelişler*, *Sombahar* ve *kitap-lık* dergilerinde birçok şiir ve yazısı yayımlandı. Bir dönem *Radikal* gazetesinde yazdı. Şiirlerinden bazıları ("Destina", *Yeni Türkü*) bestelendi ve filmlerde kullanıldı. Şiirlerinden bir seçki *Water Music* adıyla Dublin'de (Poetry Ireland, 1998), Fransız ressam Collette Deblé'nin resimleri üzerine yazdığı şiirler Fransızca olarak *Ainsi parle la Fille de pluie* (*Yağmur Kızı Böyle Diyor*) adıyla Fransız Enstitüsü'nde, 2008'de ise Donny Smith'in çevirdiği yine bir seçme şiirler kitabı (*I Too Went to the Hunt of a Deer*) Türkiye'de yayımlandı. Yurtdışındaki birçok toplantıda Türkiye'yi temsil etti; Amerika'da yayımlanan Türk şiiri antolojisinde "80'lerde başlayan krizi aşan bir şair" olarak anıldı. *Ultra-Zone'da Ultrason* ile 2007 Altın Portakal Şiir Ödülü'nü aldı.

(Bundan sonraki kitabı "Anneye Ayetler" in hazırlığı niteliğindeki *Siyah Sistanbul*, 2009-2010 tarihleri arasında yazıldı.) 13. İstanbul Bienali başlığı Lâle Müldür'ün aynı adlı *Anne Ben Barbar mıyım?* kitabından alınmıştır. Lâle Müldür, Kaan Karacehennem ve Franz von Bodelschwingh birlikte çalıştıkları *Azılı Yeşil* adlı filmlerinden bir kolajı 13. İstanbul Bienali'nde sergilediler.

Şiir: *Uzak Fırtına* (1988), *Voyucir 2: Şiirler 1987-1989* (Ahmet Güntan ile, 1990), *Seriler Kitabı* (1991), *Kuzey Defterleri* (1992), *Buhurumeryem* (1994), "Divanü Lûgat-it-Türk" (1998), *Saatler/Geyikler* (2001), *Anemon: Toplu Şiirler (1988-1998)* (2002), *Ultra-Zone'da Ultrason* (2006), *Güneş Tutulması 1999* (2008), *Medine & Kavun Likörü* (Seyhan Özdamar ile, 2009), *Siyah Sistanbul* (2011).

Roman: *Bizanssiya* (2007).

Yazılar: *Anne, Ben Barbar mıyım?* (1998), *Haller Leyla* (2006).

*Lâle Müldür'ün
YKY'deki kitapları:*

- Saatler / Geyikler (2001)
Anemon / Toplu Şiirler I - 1988-1998 (2002)
Ultra-Zone'da Ultrason (2006)
Bizansiyya (roman, 2007)
Voyıcır 2 (Ahmet Güntan ile) (2007)
Güneş Tutulması 1999 (2008)
Siyah Sistanbul (2011)
Apokalips / Amonyak
Toplu Şiirler II - 1990-2012 (2014)
Kuzey Defterleri (2017)

LÂLE MÜLDÜR

Kuzey Defterleri

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - ???
Şiir - ??

Kuzey Defterleri / Lâle Müldür

Kitap editörü: **Burcu Uğuz**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Gülçin Erol Kemahloğlu**

Baskı: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi, Birlik Caddesi, No: 26, Acar Binası
34524, Haramidere - Beylikdüzü / İstanbul
Tel: (0 212) 422 18 34 Faks: (0 212) 422 18 04
www.acarbasim.com
Sertifika No: 11957

1. baskı: Metis, 1992
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ocak 2017
ISBN 978-975-08-978-975-08-3890-3

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., ??
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeralı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

- 11 • Kuzeyde Bir Pencere
- 36 • Gotik Bir Masal: Hermetik Haç Yolları
- 59 • Yeryüzünde Kaçak ve Serseri Olacaksın: Transsiberiya
- 74 • Yeryüzünde Kaçak ve Serseri Olacaksın: TCDD
- 75 • Her Şey İstanbul'da Başlamamıştı
- 88 • Felemenk Ülkelerine Bir Kanal

Yayın Notu: Bu kitap, Lâle Müldür'ün *Anemon Toplu Şiirler I* kitabının içinde yer almaktadır.

Patrick'e

Kuzey Defterleri

KUZEYDE BİR PENCERE

herkes kabul eder ki fotoğraf görüntüsü gerçeklik açısından mükemmel en yakın aktarımdır. fotografik vizyonun gerçekliğini reddettiğim gün şeyleri başka türlü görmeye başladım. tıpkı aynada çok uzun süre ve yoğun bir dikkatle kendimize baktığımızda olduğu gibi nesnelere uzun süre bakıldıklarında tanıdık, bildik olmaktan çıkıyor, sırlarını ele vermeseler bile yabancı bir dünyanın kapılarını arıyorlardı. ilk keşiflerimden biri iç gerçekliğin dış gerçekliğe eşit olduğuydu. bu belki bir beşinci boyut, bilinç boyutuydu. bunu gördüğüm an bireysel psikolojilerin bir anlamı kalmadı. geniş ya da uzak açıdan bakıldığında insanlar çinliler ya da zenciler gibi birbirlerine eşitleniyordu. her özel durum ise adım adım bizden uzaklaşıyor bilinmeze doğru yol alıyordu.

insanlar Bohr'un atomik modelleriydi aslında. bir ihtimaller bulutunda kavranabilirlerdi ancak ve spiraller halinde bizden uzaklaşıyorlardı. bu ışıkta sürealistlerin çabaları kısır ve kendini beğenmiş bir şarlatanlığa dönüşüyor pek çok klasik de tekdüzeliğin ve monokrom vizyonun kendinden hoşnut sıradanlığına düşüyordu. sıyrılan bir iki kişi, gerçek vizyonerlerdi ancak Leonardo gibi, William Blake, Holbein, van Eyck gibi... bunlar gerçeklik dediğimiz o şeyin tam ortasında bizden uzaklaşıyorlardı. Munch, Hopper gibi insanlarda ancak sezilen o yabancıyı Picasso, Dali, Bacon duvara mıhlamağa çalışıyorlardı. şöyle ki daha geniş ve kozmik bir gerçekçilik anlayışında, Euclide geometrisinin dışına taştuğumuzda, ışık hızının aşıldığı, zamanın ve mekânın yeniden düzenlendiği teorik bir platformda, Picasso'nun, Dali'nin, Giacometti'nin kalınlıksız resim insanları son derece gerçekçi bir görüntü veriyorlardı.

o zaman bilginin evrimi sonucu, bilimlerdeki ilerlemeye paralel olarak sanatta da sürekli olmasa da bir evrim söz konusuydu. Einstein'dan önce bir Picasso, Bohr'dan önce bir Giacometti'nin varlığı söz konusu olamazdı. evet früktal geometride parça bütüne eşitti ve insanları da böyle görmek lazımdı. hem her parça birbirine benzediği oranda bütüne, öze gidiyor hem de tek tek ele alındığında tanıdık çehresini hızla yitirerek bizden uzaklaşıyordu. bir insana ya da bir bitkiye uzun süre bakıldığında her çizgi, her biçim, her leke spiraller halinde zamandışına çıkıyordu. yaşayan her şeyin incinebilirliğini görüyordunuz orada, kırılabilirliğini... her şey zar zor ayakta kalıyor ve bütünlüğünü ancak koruyor gibiydi. her şeyin yer değiştirebildiğini ve insanın içi ile dışı arasında kırılmak üzere olan yayı görebildiğimiz an büyük bir dehşet duyabilirdik ancak ya da büyük bir rahatlama.

elinizde tuttuğunuz notlar böyle bir zaman tünelinin minimal bir sekansı ancak. kuzeyde gri bir koltukta rastgele seçilmiş birkaç bitkinin yer aldığı bir pencerenin önünde geçirilen zamanın, zamanların hikâyesi. ardsıral bir biçimde hergün aynı yerde aynı noktada tutulan bu notlar ve onun eşzamanlı izdüşümleri şeyleri başka türlü görmeye çalışmanın bir uzantısı olduğu kadar herkesin ve her şeyin öyküsü olduğu oranda analitik bir denemeydi. işte bu yüzden elle tutulur kişiler bulamayacaksınız orada. kuantum fizikte olduğu gibi sayısız ikiz var orada özne'den bağımsız olmamalarına rağmen. belli bir anlamda arşiv çalışması niteliğini taşısa da bu notlar her kırılğan ve geçici çizginin, formun, değişebilirliği imlediği oranda sonsuza kayan belirsiz bir lekesi ancak.

arşiv çalışmalarında, gezi notlarında, polisiye romanlarda, anı kitaplarında, biyografilerde, aşkı anlatan şiir ve romanlarda bitkisel hayat yaşayan bir şey var. bu kitap bütün bunların karışımının çılgın bir silueti, küçük bir an'ı ancak ama orada yılların geçtiğini duyuyorsunuz. ah, o ses, bildik bir an'ının çehresinin yırtıldığı ân, bir atomun ihtimaller bulutu gibi, kırılmak üzere olan bir pencerenin çift katlı sihri gibi sizi de etkilemez miydi?

rönesans öncesi cahil kilise erbabı “bir oku hedefine meleklerin taşıdığını” söylerdi. çünkü ivme gibi değişen bir hız onlara akıl almaz görünürdü. fakat ivme bulununca oku hedefe meleklerin götürmediği anlaşıldı. kendimize ‘pozitivist’ dediğimiz anda, bu kez o okun kuantlardan, kuantların sonsuz özünü enerjiden yani nurdan olduğunu anlıyoruz. her fizik olayın olduğu yerde “evren bilinci melekler” hazır olduğuna göre “oku yine melekler hedefine götürüyor” demek zorunda kalacağız. çünkü o okun “soyut, eksi boyda ve eksi ağırlıkta” bir görünmeyen kopyası var. ok hedefine gitmeden önce, o hayali ok gidip hedefi buluyor ve arkasından da asıl ok bu izsürümü üzerinden geliyor. cam hayalen kırılıyor ve taş geliyor. sonuç, nedenden önce geliyor.

şu an o pencerenin artık olmadığı an: onu kıracak olan taş sonra gelecek. arkamı döndüğümde küpe çiçeklerinin hâlâ o biçimde kalıp kalmadıklarını sorduğum an, Ben, bir atom zamanına indirgenmiş demektir, yalnızlığı Angelus Silesius'un bir şiirinde donup kalmış kuğuya benzer... unutulmuş her an Ben'in bir bölümünün yıkılışıdır. unutmalarla yani kısmi yıkılmalarla ilerleyen bu kitabın yalnızlığı Böcklin'in bir tablosundaki tekboynuzlu atın boynuzlarındaki spiral devinime benzer. Ben'in sürekliliği açısından bir pencere kenarında durmak, içeri ya da dışarı bakmak büyük farklılıklar içermez. Kişi'nin kendisinin dışında inanabileceği bir şeyi yoktur çünkü.

pek az kişinin ancak farkına varabildiği o çivilenmiş pencereyi açmak istiyorsam eğer boynuzlarımdan başka kullanabileceğim bir şey yoktur.....

Bir rüzgâr yatağında, siklonlar yatağında uyuyorsun...
Bir Ren kızı sana bakıyor, kendiliğinden taçlanmış...
 Beyaz bir at geçiyor...
 Sessizlik bir yelkovan gibi dönüyor çevremde...
 Kuzey mi burası, kuzey-batı mı?
 Kurtar kendini! Dön Doğu'ya!
 Issızlıkları dilimlere bölüyor Gezgin'in şarkısı
 Yok mu hiçbir toprakta mutlu ve sakin biri?
 Bir bilinmedikten, bir yabancından çıkarıyorum kendimi
 Kuzey mi burası, kuzey-batı mı?
 Yalnızlık gri bir yay gökyüzünde...
 Kuzey bir su dili getiriyor sana...
 Geceleri bir yağmur ormanına bırakıyorsun kendini
 O, Jaguar, küçük kardeşim benim
 senin uzak yüreğin için şarkı söylüyorum ben
 senin için şarkı söylediğimi bilmiyor musun?

ve akşam oldu ve sabah oldu, bir gün...
akşama doğru hava birden alçalıyor... önce bir ses duydum...
yağmur sesi... pencereye baktığımda o güzel sarı ışık oradaydı...
flaman ışığı... ev içerden aydınlanıyor gibiydi... çekingen
flaman güneşleri... kükürtlü bir yağmur boşaldı...
kül rengi bir ışık... cam kenarlarında su damlacıkları
oluşuyor şimdi çiçeklerin tam gerisinde... buzlu bir
perdenin önünde afrika menekşeleri, küpe çiçekleri ve
adımı bilmediğim o bitki... kuş sesleri doğaüstü sesler
gibi ulaşıyor odaya... camı açıyorum... yağmur kokusu...
asma yaprakları... Tarquinia atları... yeşil kadehlerde
içilen şaraplar... toprağın ve güneğin şarkısı...
ne çabuk yakalıyor beni flaman kentlerinde... çünkü
boşlukla geliyor... olan şey uzak ve
çok derin, kim onu anımsayabilir?